

Naschrift van de redactie

De systematiek van de levende dierenwereld is gebaseerd op de waarneming dat, afgezien van variabiliteit, sexuele dimorphie, zelfbevruchting en parthenogenese, dieren steeds paren met overeenkomstige dieren, en dat de nakomelingschap weer sprekend op de ouders lijkt.

Een groep dieren die een natuurlijke voortplantingsgemeenschap vormen, of zouden vormen indien geografische barrières dat niet verhinderden, noemt men een soort.

In vele gevallen stuit het op grote moeilijkheden vast te stellen of bepaalde vormen al dan niet tot dezelfde reële of potentiële voortplantingsgemeenschap behoren. In zulke gevallen moet men daarnaar gissen op grond van de feiten die men wel kan waarnemen. Daarbij dient men te streven naar een zo volledig mogelijk stel waarnemingen. Zo zal men voor een gefundeerd oordeel vaak genoodzaakt zijn zich een goed inzicht te verwerven zowel in de verspreiding van de betreffende vormen als in hun locale (binnen een populatie) en geografische (van populaties onderling) variabiliteit. Bij zijn oordeelsvorming kan men steun vinden bij, maar mag men ook niet voorbijgaan aan het sinds Monterosato, Locard etc. sterk toegenomen, en ook wijder verbreide inzicht in de wijze waarop nieuwe soorten ontstaan, en in de daarbij optredende tussenstadia. Oudere auteurs waren vaak uitstekende waarnemers, doch het is niet moeilijk vast te stellen dat zij soms grote moeite hadden de waargenomen feiten op aanvaardbare wijze systematisch te interpreteren. Behalve het ontbreken van voldoende inzicht zal daaraan ook ongetwijfeld het feit debet zijn dat zij, geografisch gesproken, nog onvoldoende overzicht van de malacofauna hadden.

Verschillende auteurs hebben verschillend gereageerd op de steeds wederkerende noodzaak zonder voldoende in- en overzicht te beslissen in hoeverre uit de aanwezigheid van kleine morfologische verschillen tot de aanwezigheid van twee of meer soorten mocht worden beslist. Monterosato heeft vaak gearzeld, maar handhaafde en schiep desondanks nogal wat dubieuze soorten. Ook Brusina besloot nogal gemakkelijk tot twee of meer soorten. Maar dit alles wordt verre overtroffen door de "nouvelle école" waartoe Locard behoorde. Over de naar huidige inzichten volkomen onaanvaardbare aanpak van de "nouvelle école" bestaan twee boeiende artikelen: "Schetsen uit de malacologische geschiedenis van Frankrijk" door J.G.J. Kuiper in het CB no. 133 van augustus 1969, en "Le fanatisme du nobis; a study of J.-R. Bourguignat and the nouvelle école" door S.P. Dance in *The Journal of Conchology* van april 1970.

Het zal duidelijk zijn dat dit alles nu niet bepaald geleid heeft tot een enigszins stabiele en redelijk overzichtelijke taxonomie. Van moderne auteurs moet men derhalve wel eisen dat zij zowel het oordeel van oudere auteurs alsook hun eigen oordeelsvorming kritisch toetsen aan heden ten dage algemeen aanvaarde inzichten en eisen van zorgvuldigheid, dan wel eventuele afwijkende werkwijzen of inzichten duidelijk formuleren en argumenteren. Dit laatste werd bv. zeer correct gedaan door Mars, die, gebruik makend van beschikbare namen, enkele malen een geordend overzicht gaf van de binnen bepaalde "moeilijke" groepen voorkomende vormen, zonder dat hij, zoals hij duidelijk stelde, daarmee een oordeel wilde uitspreken over de juiste systematische status van deze vormen, eenvoudig omdat hij zich daartoe nog niet in staat achtte. De achterliggende gedachtengang was dat, zolang de systematische relaties tussen deze vormen nog niet duidelijk waren, er niet veel anders opzat dan ze althans maar zo goed mogelijk vast te leggen. Daarmee werd dan tevens een goed uitgangspunt geschapen voor een onderzoek naar de ertussen aanwezige systematische relaties. Op zichzelf een zeer respectabele gedachtengang!

Hoewel hij het niet met zoveel woorden heeft gezegd, dwongen de omstandigheden ook Nordsieck om in zijn boeken in wezen vaak dezelfde werkwijze te volgen als Mars. In een begrijpelijk en waardeerbaar streven naar volledigheid is N. daarbij echter in zoverre verder gegaan dan Mars, dat hij niet schroomde om wat hij als echte, konstante vormen zag, ook als nieuwe taxa te benoemen, zonder dat het zijn bedoeling was daarmee aan te geven dat het zijns inziens inderdaad om goede nieuwe taxa ging. Het komt ons voor dat de belangrijkste tegen N.'s werk aangevoerde kritiek zich in wezen richt op dit, in elk geval voor recente dieren, in feite oneigenlijk gebruik van de begrippen soort en ondersoort. Immers, in de eerste plaats leidt de door N. gevolgde werkwijze er nagenoeg onvermijdelijk toe dat de malacologische taxonomie nog eens met een extra aantal dubieuze taxa wordt "verrijkt", taxa die bovendien uit N.'s beschrijvingen en figuren lang niet altijd even eenduidig herkenbaar zijn. Het valt daarom te betreuren dat N. geen type-exemplaren heeft aangewezen en in een museum ondergebracht. In de tweede plaats leidt de werkwijze om aan elke konstante vorm taxon-status te verlenen in laatste instantie tot onaanvaardbare consequenties, zoals blijkt uit de door Houbriek uitgeoefende kritiek.

Afgezien van bovenstaande principiële bezwaren tegen N.'s werkwijze, mag men het iemand met een zo omvangrijk oeuvre natuurlijk niet kwalijk nemen als hij hier en daar eens een steekje laat vallen. Anders wordt dit als met betrekking tot zijn boek over miocene molusken uit Miste-Winterswijk gesteld wordt dat N. te onnauwkeurig met zijn materiaal is omgesprongen en te vlug tot publiceren is overgegaan. Ook een aantal intussen gepubliceerde feiten over recente schelpen maken het moeilijk zich aan de indruk te onttrekken dat N. wel eens wat vluchtig oordeelde.

Met het bovenstaande hebben wij geprobeerd de essentie van de tegen Nordsieck's werk aangevoerde bezwaren zo objectief mogelijk in perspectief te plaatsen. Veel van deze bezwaren zijn ook aan te voeren tegen Parenzan's boeken over mediterrane schelpen, al worden daarin gelukkig maar weinig nieuwe taxa benoemd. Het lijkt de redactie juist toe dat tegen deze uitzichtloze tendens krachtig stelling genomen wordt. Vermoedelijk ligt dezelfde gedachte ten grondslag aan veel van de vaak zeer pittige kritiek die Nordsieck ten deel is gevallen. Daarom wil Uw redactie eindigen met het uitspreken van de wens dat Nordsieck bereid is om alsnog type-exemplaren van de door hem benoemde taxa aan te wijzen, en er voor te zorgen dat het betreffende materiaal goed bewaard en goed toegankelijk blijft.

De redacteur heeft in een gesprek met Dr. Zoder naar aanleiding van zijn ingezonden stuk kunnen vaststellen dat deze in grote lijnen met het bovenstaande kan instemmen. Hij vindt echter dat de kritiek vaak een scheef beeld oproepen heeft van Nordsieck's werk, dat met name voor amateur-verzamelaars toch wel degelijk grote verdiensten heeft. Dit heeft hij met zijn ingezonden stuk duidelijk willen maken. De redactie betreurt het dat Dr. Zoder daarbij blijk geeft Dr. van Regteren-Altena zo slecht te kennen.

A. Verduin.